

NEDERLANDSE LANDBOUWKUNDIGE RAPPORTENCENTRALE

Een tussentijdse verantwoording

D.G. van der Heij (projectleider)

Pudoc Wageningen

SYNOPSIS

NEDERLANDSE LANDBOUWKUNDIGE RAPPORTENCENTRALE - EEN TUSSENTIJDSE VERANTWOORDING

D.G. van der Heij (projectleider)

augustus 1984

Referaat. Een inventarisatie in de eerste helft van 1984 heeft uitgewezen dat de Nederlandse Landbouwkundige Rapportencentrale goede perspectieven biedt voor de verbetering van de verspreiding en ontsluiting van onderzoeksresultaten en voor de verlaging van kosten verbonden aan verspreiding van deze resultaten. Het potentiële aanbod aan synopsissen bedraagt volgens de leiding van de onderzoeksinstellingen 275 à 400 per jaar en is gelijkelijk verdeeld over de Landbouwhogeschool en andere instellingen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat deze aantallen in de praktijk kunnen worden gehaald. Het ligt niettemin in de verwachting dat het feitelijke aanbod na enige tijd ten minste 275 synopsissen per jaar zal bedragen.

Inleiding. In oktober 1981 adviseerde de Adviescommissie Publikatiebeleid van de Begeleidingscommissie SAWI over te gaan tot de oprichting van een rapportencentrale met als doelstellingen: onderzoekers een snel publikatiekanaal voor hun onderzoeksresultaten te bieden en een centraal punt te creëren waardoor de verkrijgbaarheid van rapportliteratuur wordt gegarandeerd. Eind 1982 besloten de Directie Landbouwkundig Onderzoek en het College van Bestuur van de Landbouwhogeschool de Rapportencentrale in de aanloopfase voor gezamenlijke rekening in personele en financiële zin te ondersteunen. Eind 1983 kon daarvoor een medewerker van Pudoc worden vrijgemaakt om mogelijkheden en behoeften te inventariseren en de Rapportencentrale gestalte te geven.

De synopsis. Omdat de traditionele wijze van publiceren als te kostbaar werd ervaren, zijn in de afgelopen jaren verschillende organisaties overgegaan tot de oprichting van een synopsistijdschrift. Het traditionele tijdschrift streeft zowel de opslag als de verspreiding van primaire informatie na. Door synopsissen te publiceren en gedetailleerde gegevens òf op aanvraag beschikbaar te stellen òf in een goedkopere vorm (miniprint of microfiche) te publiceren worden deze twee doeleinden gescheiden. In vrijwel alle gevallen betroffen de nieuwe activiteiten synopsissen gebaseerd op tijdschriftartikelen en werd gekozen voor nevenpublicatie van de volledige artikelen in mini- of microvorm. Onderzoek heeft uitgewezen dat de publicatieperiode voor synop-

sissen aanzienlijk korter is dan voor traditionele tijdschriften. Referaat-tijdschriften ontsluiten synopsistijdschriften even goed als andere primaire tijdschriften. Onderzoek met behulp van Science Citation Index toonde aan dat synopsissen gemiddeld even veel citeringen uitlokken als traditionele artikelen. De synopsis is financieel aantrekkelijk: de producent bespaart zich paginabelasting en de abonnee betaalt per artikel aanzienlijk minder.

Grijze literatuur. Verschillende instanties verzamelen grijze literatuur - rapporten en verslagen die informeel worden verspreid, vaak moeilijk te verkrijgen zijn en slecht worden ontsloten door secundaire media. Sommige instellingen publiceren summiere bibliografische gegevens in aanwinstenlijsten en lenen de rapporten op aanvraag uit, andere nemen bibliografische informatie op in een (elektronisch) bestand en leveren de documenten op aanvraag in fotokopie- of microvorm. In het kader van het SIGLE-project wordt Europese grijze literatuur verzameld en ontsloten. De Bibliotheekraad heeft recentelijk een voorstel geformuleerd voor een Nederlands wettelijk depot waarin ook grijze literatuur zou moeten worden opgenomen.

Synopsis en grijze literatuur in relatie tot de Rapportencentrale. De Rapportencentrale neemt alleen rapporten op over onderwerpen waarover een synopsis wordt gepubliceerd. De verspreiding van onderzoeksresultaten door publikatie van synopsissen is de primaire doelstelling; opslag en verschaffing van rapportliteratuur is een afgeleide functie. De documentverschaffing wordt alleen door de Rapportencentrale verzorgd waar het om microfiches gaat of waar de instellingen Pudoc verzoeken de levering van rapporten op zich te nemen. Door de publikatie van een synopsis wordt het onderzoek 'wit' gemaakt; het rapport blijft evenwel grijs. Deze visie wordt gedeeld door de Vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening van de Landbouwhogeschool.

De inventarisatie. In de eerste helft van 1984 heeft de projectleider vrijwel alle vakgroepen van de Landbouwhogeschool, instituten en proefstations bezocht. Volgens de leiding van de bezochte instellingen zouden jaarlijks 275 à 400 synopsissen (en rapporten) kunnen worden verwacht. Vooralsnog lijkt een aantal van 150 per jaar een realistischer schatting.

In het algemeen waren de respondenten zeer geïnteresseerd in de mogelijkheden die de Rapportencentrale biedt voor de verspreiding van tot dusver min of meer 'verstopte' onderzoeksresultaten, en in mindere mate in de mogelijkheid daardoor de kosten van verspreiding terug te dringen.

Onderzoekers onderkenden in hun rol als consument het voordeel van compacte publikaties, maar gaven als producent veelal de voorkeur aan langere artikelen.

Het belang van een kritische externe beoordeling van synopsissen werd door velen benadrukt.

Toekomstige ontwikkelingen. Een zekere groei van het aanbod aan synopsissen kan worden verwacht, zowel wat rapporten betreft uitgebracht aan institutionele opdrachtgevers als wat onderzoeksresultaten betreft die te veel ruimte vragen om als tijdschriftartikel te worden geaccepteerd.

Publikatie van synopsissen langs elektronische weg is een veelbelovend perspectief. De hoge kosten van apparatuur en datatransmissie alsmede technische problemen ten aanzien van grafische afbeeldingen vormen nu nog belemmeringen. In afwachting van verdere ontwikkelingen op dit terrein worden de teksten van de synopsissen in digitale vorm bewaard.

Mogelijkheden om resultaten gericht op Nederlandse onderzoekers of op de Nederlandse praktijk adequaat te signaleren in Nederlandstalige tijdschriften worden nader bestudeerd.

Taken en werkwijze van de Rapportencentrale. De Rapportencentrale is met drie soorten werkzaamheden belast: projectleiding (waaronder acquisitie, coördinatie en onderzoek), redactie en administratie. Behalve de bureauredactie neemt Pudoc ook de coördinatie van de beoordelingsprocedure (de taak van de 'managing editor') voor zijn rekening. Elke synopsis zal door drie personen worden beoordeeld: in algemene zin door de Pudoc-redacteur en op wetenschappelijk-inhoudelijke gronden door zowel een redactielid als een externe adviseur. De rapporten blijven informele publikaties en worden derhalve niet onderworpen aan externe beoordeling.

Financiële consequenties. Voor Pudoc zal de Rapportencentrale na 1985 geen zware financiële consequenties hebben. De onderzoeksinstellingen kunnen in totaal aanzienlijke bedragen besparen op (re)productie- en verzendkosten voor zover het tot dusver 'verspilde' literatuur betreft. Waar het tot nog toe 'verstopte' literatuur betreft houdt de procedure van de Rapportencentrale een lichte kostenverhoging in. De abonnee betaalt voor een synopsis aanzienlijk minder dan voor een traditioneel artikel. De abonnementsprijs zal door de uitbreiding van het tijdschrift met 150 synopsissen ca. f 60,00 stijgen; door uitbreiding van het abonnementenbestand kan deze stijging enigszins beperkt blijven.

Personele consequenties. De projectleiding en de redactie houden voor Pudoc een structurele extra belasting van 44 uur per week in. Administratieve werkzaamheden kosten structureel 6 uur per week. Bovendien zal er een groter

beroep op Pudoc worden gedaan voor de controle van teksten op het gebruik van het Engels.

Aanbeveling. Het verdient aanbeveling dat de Rapportencentrale structureel wordt ingepast in de taken van Pudoc en dat de Landbouwhogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek - die in gelijke mate voordeel kunnen hebben van de activiteiten van de Rapportencentrale - de personele voorziening voor gezamenlijke rekening garanderen.

Deze synopsis is gebaseerd op een rapport onder dezelfde titel. viii + 32 blz., 15 refs., 5 bijlagen. Pudoc, Postbus 4, 6700 AA Wageningen.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
1.1. Voorgeschiedenis	1
1.2. Doelstellingen	2
2. PLAATSBEPALING VAN DE RAPPORTENCENTRALE	2
2.1. De synopsis	2
2.1.1. Rol van het primaire tijdschrift	3
2.1.2. Andere synopsistijdschriften	3
2.1.3. Norm voor synopsissen	4
2.1.4. Prestige	4
2.1.5. Snelheid van publiceren	5
2.1.6. Financiële aspecten	5
2.1.7. Lengte van de synopsis	5
2.2. Grijze literatuur	6
2.2.1. NTIS	6
2.2.2. SIGLE	7
2.2.3. Wettelijk depot	7
2.3. De plaats van de Rapportencentrale	7
2.3.1. Rapportage versus publikatie	8
3. DE INVENTARISATIE	8
3.1. Methode	8
3.2. Resultaat	9
4. REACTIES	9
4.1. De leiding van de instellingen	10
4.2. De onderzoekers	11
5. TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN	12
5.1. Kwantitatieve ontwikkelingen	12
5.2. Andere ontwikkelingen	13
5.3. Andere publikatiekanalen	14
5.3.1. Rapporten gericht op Nederlandse onderzoekers	15
5.3.2. Rapporten gericht op de Nederlandse praktijk	16
6. TAKEN EN WERKWIJZE VAN DE RAPPORTENCENTRALE	16
6.1. Projectleiding en acquisitie	16
6.2. Redactie	17
6.3. Administratie	18

7. FINANCIËLE EN PERSONELE CONSEQUENTIES	18
7.1. Financiële consequenties	18
7.1.1. Voor Pudoc	18
7.1.2. Voor de instellingen	19
7.1.3. Voor anderen	20
7.2. Personele consequenties voor Pudoc	20
8. CONCLUSIES	21
9. AANBEVELING	21
10. LITERATUUR	22
BIJLAGEN	
1. Brief van het College van Bestuur van de Landbouwhogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek d.d. 8 november 1982	23
2. Overeenkomst tussen Pudoc en het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap	25
3. Circulaire van de Vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening van de Landbouwhogeschool d.d. 7 juni 1984	27
4. Potentiële jaarlijkse aanbod aan synopsissen	29
5. Beoordelingsprocedure voor het Netherlands Journal of Agricultural Science	31

1. INLEIDING

1.1. Voorgeschiedenis

In oktober 1981 gaf de Adviescommissie Publikatiebeleid van de Begeleidingscommissie SAWI (SAWI, 1981) de wenselijkheid aan van de oprichting van een rapportencentrale waardoor over een aanzienlijk deel van het onderzoek dat wordt vastgelegd in informele rapporten (500 titels met in totaal 30 000 bladzijden per jaar) in de vorm van synopsissen zou kunnen worden gepubliceerd en waardoor de documentverschaffing vanuit een centraal punt zou worden gegarandeerd.

- ./.
- In hun brief van 8 november 1982 (nr. 82/3886-1; zie bijlage 1) gaven het College van Bestuur van de Landbouwhogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek te kennen de aanbevelingen van de Adviescommissie ten principale te onderschrijven. Voor het entameren van de Rapportencentrale boden de beide beleidsinstanties gezamenlijk een financiële bijdrage voor de jaren 1983-1985 aan alsmede een voorziening in de personele sfeer op tijdelijke basis. Per 1 november 1983 kon deze personele voorziening uiteindelijk worden geëffectueerd: er werd een medewerker aangetrokken, voorlopig voor de periode van een jaar, waardoor D.G. van der Heij, redacteur in vaste dienst van Pudoc, kon worden vrijgemaakt om het project gestalte te geven.

De laatste maanden van 1983 werden gebruikt voor nader overleg met onder meer het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap, de uitgever van het Netherlands Journal of Agricultural Science, dat in het rapport van de Adviescommissie (SAWI, 1981) al werd aangegeven als het beoogde publikatiekanaal voor synopsissen. In overleg met het Genootschap en de redactiecommissie van het tijdschrift werd de laatste hand gelegd aan de overeenkomst

- ./.
- tussen Pudoc en het Genootschap (zie bijlage 2), een brochure over de Rapportencentrale en aanwijzingen voor het schrijven van een synopsis.

In januari 1984 kwam de brochure van de pers, zodat de projectleider met de feitelijke acquisitie kon beginnen. Het eerste halfjaar van 1984 werd voor een aanzienlijk deel benut voor het maken van afspraken met en het bezoeken van verreweg de meeste vakgroepen van de Landbouwhogeschool, instituten en proefstations.

Halverwege 1984 zijn de resultaten van de inventarisatieperiode geëvalueerd en vergeleken met ontwikkelingen op de terreinen van synopsispublicatie en grijze literatuur zoals deze zijn vastgelegd in de internationale literatuur.

1.2. Doelstellingen

De Adviescommissie (SAWI, 1981) kende de rapportencentrale twee doelen toe:

- producenten van rapportliteratuur een snel publikatiekanaal te bieden voor het openbaar maken van de belangrijkste punten uit hun rapportliteratuur
- consumenten een centraal punt te bieden waar rapportliteratuur altijd aanwezig en opvraagbaar is.

Bij de uitwerking van de gedachten van de Adviescommissie is het zwaartepunt komen te liggen bij het eerste element, de publikatie van synopsissen, een keuze die alleen al gerechtvaardigd is omdat de doelgroep voor de synopsissen aanzienlijk groter geacht moet worden dan die voor de rapporten. Bovendien belast de Rapportencentrale zich, conform de ideeën van de Adviescommissie, uitsluitend met de verschaffing van een rapport indien een synopsis wordt gepubliceerd over het in het rapport behandelde onderwerp.

2. PLAATSBEPALING VAN DE RAPPORTENCENTRALE

'One of the diseases of this age is the multiplicity of books; they doth so overcharge the world that it is not able to digest the abundance of idle matter that is every day hatched and brought forth into the world'

Deze verzuchting van Barnaby Rich (geciteerd door Anon., 1976) werd geslaakt in 1613! De informatiestroom is sedertdien in onvoorstelbare mate toegenomen. Het aanbod aan gepubliceerde literatuur is niet meer bij te houden en zeker niet meer aan te schaffen. Daartegenover staat een grote hoeveelheid ongepubliceerde ('grijze') literatuur, die niet of slecht wordt ontsloten en vaak zeer moeilijk is te verkrijgen.

Met beide problemen - het indammen van de informatiestroom door efficiënter te publiceren en het ontsluiten van de grijze literatuur - houden vele onderzoekers zich reeds geruime tijd bezig. Op beide problemen zal in het onderstaande uitvoerig worden ingegaan.

2.1. De synopsis

De hoeveelheid aangeboden wetenschappelijke literatuur is een produkt van het aantal publikaties en de gemiddelde lengte van de publikaties. Beïnvloeding van het aantal lijkt niet wenselijk, het terugdringen van de gemiddelde

lengte wordt steeds vaker bepleit (o.a. Manten, 1976, 1980; Williams, 1978; Jacks, 1961; Millson, 1980).

2.1.1. Rol van het primaire tijdschrift. Verschillende onderzoekers (Grünwald, 1978; Manten, 1980; McNaught, 1981) wijzen op de dualistische natuur van het primaire tijdschrift: het tracht zowel de verspreiding als de opslag van primaire informatie voor zijn rekening te nemen. Grünwald (1978) spreekt over 'een poging met twee stenen drie vogels te doden', waarbij hij met de twee stenen het primaire en het secundaire tijdschrift bedoelt en met de drie vogels de opslag, de verspreiding en de ontsluiting van informatie. Het primaire tijdschrift vervult zijn verspreidingstaak naar behoren, maar schiet tekort in zijn opslagtaak doordat beperkingen worden gesteld aan de omvang en dus aan de volledigheid van het gepubliceerde materiaal. Het secundaire tijdschrift is een eminent medium voor ontsluiting van informatie maar schiet tekort als het om verspreiding gaat doordat de referaten niet 'self-contained' zijn. Het ligt daarom voor de hand de verschillende functies te scheiden (McNaught, 1981, p. 146). Dat is mogelijk door de resultaten te verspreiden in de vorm van synopsissen, de referaat-tijdschriften voor de ontsluiting te laten zorgen en de opslag te garanderen door de details van de verslaglegging òf op aanvraag te leveren òf parallel te publiceren in een minder kostbare vorm, zoals miniprint of microfiche.

2.1.2. Andere synopsis-tijdschriften. In 1977 is, onder auspiciën van de Britse, Duitse en Franse chemische genootschappen, het Journal of Chemical Research opgericht. Verschillende andere tijdschriften (Landscape Planning, Engineering Synopses, Production Engineering Synopses) zijn gevolgd. Journal of Chemical Research is tot dusver het meest succesvol gebleken. Aan dat succes zal de brede basis van dit tijdschrift niet vreemd zijn geweest.

Verschillende synopsis-tijdschriften zijn bij wijze van experiment begonnen; sommige daarvan hebben door gebrek aan aanbod van synopsissen het experimentele stadium niet overleefd. Engineering Synopses (zie Millson, 1979) koos voor de publikatie van synopsissen over dezelfde onderwerpen waarover in een ander genootschapstijdschrift uitvoeriger bijdragen waren verschenen of zouden verschijnen. De stimulans om een synopsis te schrijven zal, zoals ook J.F.B. Rowland in een bespreking van Millson's rapport vaststelt, door de hantering van deze formule gering zijn geweest. De meerwaarde van de synopsis is in dit geval inderdaad op zijn minst twijfelachtig.

Ook Landscape Planning en Journal of Chemical Research besloten tot neven-publikatie van de gedetailleerde artikelen, zij het in miniprint (waarbij 4

of 9 A4-bladzijden tot één A4-bladzijde worden verkleind) of op microfiche. Dit houdt in dat auteurs twee artikelen moeten produceren - een traditioneel artikel en een synopsis - die beide aan een kritische beoordeling worden onderworpen. Deze belasting wordt door veel synopsis-auteurs als bezwaarlijk ervaren (Szczepanski, 1983, p. 14).

2.1.3. *Norm voor synopsissen.* De American National Standard for Synoptics (Szczepanski, 1983, p. 5) schrijft de beoordeling ('refereeing') voor van niet alleen de synopsis maar ook het gedetailleerde verslag. Deze norm is echter systeemafhankelijk, wat onder meer blijkt uit het feit dat in de norm uitsluitend over artikelen wordt gesproken waarin de gedetailleerde informatie is vastgelegd, niet over rapporten. Ook uit de rest van de tekst blijkt dat een synopsistijdschrift als Journal of Chemical Research model heeft gestaan voor deze norm. (Bij de opzet van de Rapportencentrale is uitgegaan van een andere filosofie: door publikatie van een synopsis wordt het onderzoek 'wit' (ontsloten), het grijze rapport wordt op aanvraag geleverd maar blijft voor het overige even grijs als het was en behoeft derhalve niet te worden onderworpen aan externe beoordeling.)

2.1.4. *Prestige.* 'Remember that thousands of people will finger the journal in which your paper is printed, hundreds will scan the table of contents, a dozen or two may read your summary, and a handful of these who find it informative may wade through your liturgy,' beweert Jacks (1961). Deze visie is in grote lijnen bevestigd tijdens de vele gesprekken die de projectleider had in de eerste helft van 1984. Met name op het gebied van toegepast onderzoek (zoals in de landbouwwetenschappen) zullen de meeste lezers kunnen volstaan met het lezen van een synopsis. Alleen indien men ten behoeve van eigen onderzoek een bepaalde proef wil nadoen, heeft men behoefte aan nadere details.

Vele onderzoekers vrezen, zoals ook bleek uit interviews voor het onderzoek van Szczepanski (1983), dat publikatie van een synopsis in plaats van een langer artikel statusverlagend zal werken. Dat deze vrees niet gerechtvaardigd is bleek onder meer uit een onderzoek van Oppenheim & Price (1978/1979): Science Citation Index wees uit dat synopsissen even veel citeringen uitlokken als traditionele artikelen! Uit dat onderzoek bleek ook dat de belangrijkste referaatijdschriften synopsissen even goed ontsluiten als andere primaire tijdschriften. Dit bleek ook uit antwoorden op vragen die de projectleider aan deze gegevensproducenten heeft gesteld.

De vrees voor een statusverlagend effect van de synopsis is derhalve van gevoelsmatige aard. Veel respondenten gaven toe dat zij als consument in de regel genoeg zouden hebben aan een synopsis, maar als producent liever meer ruimte ter beschikking krijgen. 'It might be said that the body of the paper is written primarily for the advancement of the scientist - to make or maintain his reputation - and the summary for the advancement of Science,' meent Jacks (1961). Zonder deze lichtelijk cynische visie over te nemen kan worden gesteld dat grote gedeelten van traditionele artikelen worden gepubliceerd op andere gronden dan de behoefte van een grote groep lezers.

2.1.5. Snelheid van publiceren. Uit het onderzoek van Oppenheim & Price (1978/79) blijkt dat ook de snelheid van publiceren voor de keuze van synopsissen pleit. De periode tussen aanbieding van een artikel en publikatie van het artikel bleek bij synopsissen gemiddeld ca. 4 maanden korter te zijn dan bij traditionele artikelen (zie ook McNaught, 1981). De tijdsbesparing is evident in alle fasen van de publikatie: het schrijven van het concept, de interne beoordeling, het verwerken van het commentaar, de beoordeling door de redactie en de verwerking van dat commentaar.

2.1.6. Financiële aspecten. Ook financieel gezien biedt de publikatie van synopsissen een goed perspectief. Manten (1980) becijfert de ruimtebesparing - en daardoor de financiële besparing - bij de publikatie van synopsissen in reguliere druk en de nevenpublikatie van de volledige teksten in minidruk op 20 à 50 %. Als de volledige teksten op microfiches worden vastgelegd (of op aanvraag worden geleverd) is de besparing nog aanzienlijk groter. Oppenheim & Price (1978/79, p. 308) stellen de kosten van de synopsis op 20 % van die van een conventioneel artikel. Daarbij dient men zich te realiseren dat de besparing afneemt naarmate men vaker de volledige teksten bestelt. In de regel zullen synopsissen voor abonnees een aanzienlijke netto-besparing opleveren. Voor de producent blijkt de doorberekening van een deel van de produktiekosten in de vorm van een paginabelasting vaak een motief te zijn voor de keuze voor synopsissen (Szczepanski, 1983).

2.1.7. Lengte van de synopsis. De eerder genoemde Amerikaanse norm beveelt een lengte aan van twee tot vier bladzijden of één derde van de omvang van het gemiddelde artikel. Het zij nogmaals vermeld: over rapporten spreekt deze norm niet. De door de EEG gepubliceerde Environmental Science Synopses betreffen synopsissen van gemiddeld 20 bladzijden, gebaseerd op rapporten van enkele honderden bladzijden. Voor het Netherlands Journal of Agricul-

tural Science wordt vooralsnog uitgegaan van een omvang van twee bladzijden per synopsis. De eerste 15 synopsissen namen gemiddeld 2,6 bladzijden in beslag. Het is daarom de vraag of de norm van twee bladzijden per synopsis te handhaven is. De twee belangrijkste eigenschappen van de synopsis - beknoptheid en zelfstandigheid - moeten in onderlinge harmonie zijn. Indien om wille van de beknoptheid de omvang dusdanig wordt teruggedrongen dat de synopsis niet meer 'self-contained' is, schiet de synopsis in zijn functie van verspreiding van primaire informatie tekort!

2.2. *Grijze literatuur*

'Non-conventional documents are lost to potential users for two main reasons: first, because initial publicity and distribution by the originator is weak, second, because secondary services fail to trace and signal the documents' (Posnett & Baulkwill, 1982, p. 126). Het geringe animo van secundaire media voor ontsluiting van deze categorie literatuur ('grijze', niet-conventionele of informele literatuur ofwel rapportliteratuur) hangt samen met de vaak slechte verkrijgbaarheid en de in het algemeen povere bibliografische presentatie. Zo heeft een onderzoek in 1980 uitgewezen dat slechts 13 % van een groot aantal onderzochte grijze rapporten verrijkt was met rudimentaire bibliografische informatie zoals auteur(s), verschijningsjaar en gegevens omtrent verkrijgbaarheid (Gibb & Maurice, 1982).

Een groot aantal instellingen probeert grijze literatuur aan de onbekendheid te onttrekken. Sommige trachten deze literatuur te verzamelen uit overwegingen van archivale aard, andere pogen grijze literatuur te ontsluiten door de (elektronische) publikatie van bibliografische informatie. De documenten worden door verschillende van deze instellingen op aanvraag geleverd. Zo verzamelt Swidoc in Amsterdam sociaal-wetenschappelijke rapportliteratuur, waarvan summiere bibliografische gegevens worden gepubliceerd in aanwinstenlijsten; de rapporten worden door Swidoc op aanvraag uitgeleend.

2.2.1. *NTIS*. De National Technical Information Service (NTIS) in de Verenigde Staten verzamelt al jaren rapportliteratuur en neemt bibliografische informatie daarover op in een elektronisch bestand. De rapporten worden op aanvraag of bij abonnement geleverd in fotokopie- of microvorm. Verschillende Nederlandse instellingen, waaronder de bibliotheek van de TH Delft, werken met de NTIS samen door de invoer vanuit Nederland te verzorgen alsmede de documentverschaffing aan Nederlandse aanvragers.

2.2.2. *SIGLE*. Begin 1981 ging het SIGLE-project voor een proefperiode van twee jaar van start. Met SIGLE (System for Information on Grey Literature in Europe) beoogt de Europese Commissie een bestand te creëren waarin in beginsel alle Europese rapportliteratuur zou kunnen worden opgenomen. Per land wordt een instelling belast met de invoer van bibliografische gegevens en de verschaffing van documenten op aanvraag (Gibb & Maurice, 1982). Het SIGLE-project biedt redelijke perspectieven voor de ontsluiting en opslag van Europese grijze literatuur. De geestdrift van Nederlandse zijde voor dit project kan tot dusver niet groot worden genoemd.

2.2.3. *Wettelijk depot*. Sinds jaar en dag wordt gesproken over de wenselijkheid van een Nederlands wettelijk depot waarin behalve formele publikaties ook grijze literatuur zou moeten worden opgenomen en waardoor de opgenomen documenten tevens zouden moeten worden ontsloten. Momenteel is er nog sprake van een vrijwillig depot; door de verspreiding van zgn. A- en B-lijsten worden de aanwinsten aan formele c.q. informele documenten bekend gemaakt. Recentelijk heeft de Bibliotheekraad een advies ter zake van een wettelijk depot uitgebracht aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen (Bibliotheekraad, 1984).

2.3. *De plaats van de Rapportencentrale*

Alle in 2.2 opgesomde ontwikkelingen op het terrein van de grijze literatuur betreffen de ontsluiting, de opslag en eventueel de documentverschaffing. Het element van verspreiding van primaire informatie is hierbij niet in het geding. In het kader van de Rapportencentrale zal Pudoc zich niet bezighouden met de opslag en verschaffing van grijze literatuur in het algemeen. Alleen rapporten waarover een synopsis wordt gepubliceerd, worden opgenomen in de Rapportencentrale, en er is alleen sprake van een synopsis als er ook een rapport voorhanden is. (Anders betreft het een kort artikel of 'short communication'.)

De Rapportencentrale houdt zich, met inachtneming van deze koppeling van synopsis en rapport, bezig met verspreiding (door publikatie van synopsissen), opslag (door bewaring van de rapporten op microfiche) en documentverschaffing. Voor ontsluiting is zij aangewezen op de diensten van de secundaire media. Onderzoek (Oppenheim & Price, 1978/79) en contacten van de projectleider met de secundaire diensten wijzen erop dat synopsissen dezelfde aandacht zullen krijgen als traditionele artikelen.

Wat de documentverschaffing betreft fungeert de Rapportencentrale alleen

als producent waar het om microfiches gaat. Voor wat de papieren rapporten betreft treedt de Rapportencentrale als intermediair op, die bestellingen doorstuurt naar de instellingen, tenzij instellingen Pudoc verzoeken de documentverschaffing voor hen te verzorgen. Met de Landbouwhogeschool is een principe-afspraken in dezen gemaakt. Verzoeken van andere instellingen dien-aangaande zullen in beginsel worden gehonoreerd.

2.3.1. *Rapportage versus publikatie*. Indien de volledige tekst naast de synopsis als parallelpublicatie in mini- of microvorm wordt uitgegeven, is er geen sprake meer van 'grijze' literatuur. Indien bibliografische informatie over een grijs rapport wordt opgenomen in een documentair bestand, is er sprake van ontsluiting maar blijft het rapport 'grijs'. Zelfs als de informatie in dat bestand wordt verrijkt met een kort referaat, is de relevantie van het rapport voor een potentiële gebruiker moeilijk te bepalen. (By looking at abstracts I can say that I definitely don't want a paper but I can't say that I definitely want it,' aldus J. Franklin in een interview met Sczepanski, 1983, p.35.) Met andere woorden: door opname van informatie in een documentair bestand is de ontsluiting geregeld, maar de verspreiding schiet tekort.

De stelling dat een 'grijs' rapport weliswaar een rapportage maar geen publikatie is, wordt onderschreven door de Landbouwhogeschool blijkens de circulaire van 7 juni 1984 van de Vaste Commissie voor de Wetenschapsbe-
./oefening (zie bijlage 3).

3. DE INVENTARISATIE

3.1. *Methode*

Gedurende de eerste helft van 1984 is wekelijks een aantal instellingen schriftelijk benaderd door toezending van een standaardbrief en een brochure. Enige weken na de verzending van deze stukken is telefonisch een afspraak gemaakt voor een bezoek van de projectleider aan de betreffende instelling. In verreweg de meeste gevallen was de gesprekspartner van de projectleider de directeur c.q. de hoogleraar-beheerder van de instelling. In een aantal gevallen werd de projectleider doorverwezen naar de adjunct-directeur, de onderzoekscoördinator of een andere medewerker. Vaak waren bij het gesprek één of meer andere medewerkers aanwezig.

Bovendien is getracht de Rapportencentrale enigermate in de publiciteit te krijgen. In het Wageningse Hogeschoolblad en in Agrion zijn interviews

met de projectleider gepubliceerd, in het Landbouwkundig Tijdschrift is een artikel over het project opgenomen en enkele tijdschriften (Vakblad voor Biologen, Bedrijfsontwikkeling) hebben er in korte berichten aandacht aan besteed.

3.2. Resultaat

Eind juni 1984 was de besprekingsronde zo goed als afgesloten. Ongeveer 100 instellingen waren benaderd, waarvan 85 waren bezocht. (De andere 15 instellingen hadden een bezoek niet nodig geacht, òf omdat de schriftelijke boodschap duidelijk genoeg werd bevonden òf omdat wegens de afwezigheid van grijze literatuur de Rapportencentrale voor de instelling niet relevant was.) Van de 85 bezochte instellingen konden 10 tot dusver geen uitsluitsel geven omtrent het te verwachten jaarlijkse aanbod aan synopsissen en rapporten. De resterende 75 instellingen hebben wèl een prognose gegeven; hun schattingen zijn in bijlage 4 vermeld. In totaal zouden volgens deze 75 instellingen jaarlijks 255 à 369 synopsissen en rapporten te verwachten zijn. Deze schatting zou, na een bezoek aan de resterende instellingen, op 275 à 400 uitkomen. Verondersteld mag worden dat deze schattingen aan de hoge kant zijn, te meer omdat het aantallen betreffen die volgens de hoogleraar of directeur in aanmerking komen, niet aantallen waarvan vaststaat dat de onderzoekers ertoe gebracht kunnen worden ze daadwerkelijk te leveren. Niettemin lijkt de gevolgtrekking dat binnen enkele jaren een niveau van ten minste 150 per jaar kan worden verwacht gerechtvaardigd. (Hierbij gaat het alleen om die categorie rapportliteratuur die qua niveau en doelgroep in aanmerking komt voor publikatie in het Netherlands Journal of Agricultural Science; onder 5.3 worden enkele andere categorieën behandeld.)

In de eerste twee nummers van het Netherlands Journal of Agricultural Science zijn 15 synopsissen opgenomen. De spreiding van de onderwerpen (onder meer bosteelt, economie, oecologie, landbouwplantenteelt en fytopathologie) duidt erop dat de beoogde brede 'scope' van het tijdschrift realiseerbaar is.

4. REACTIES

Tijdens de besprekingen heeft de projectleider niet alleen contact gehad met de leiding van instellingen, maar ook met een groot aantal individuele onderzoekers. Sommige standpunten van respondenten in hun rol als beheerder zijn onder 4.1 weergegeven, andere (in hun rol van onderzoeker) onder 4.2.

4.1. De leiding van de instellingen

De reacties van directeuren en hoogleraren-beheerders waren vrijwel zonder uitzondering opmerkelijk positief. In het algemeen kan worden gesteld dat het potentiële aanbod van de vakgroepen vrijwel geheel uit 'verstopte' literatuur bestaat (doctoraalverslagen en -scripties die, ongeacht de kwaliteit, vaak nauwelijks naar buiten kwamen) en voor een geringer deel uit 'verspilde' literatuur (in eigen beheer uitgegeven proefschriften die aan een vaak grote groep relaties werden toegezonden). Bij de instituten gaat het voornamelijk om 'verspilde' literatuur, waarbij de verzendlijst varieerde van enkele tientallen tot verscheidene honderden. Hoogleraren waren dan ook in het algemeen het meest geïnteresseerd in de mogelijkheden die de Rapportencentrale biedt om onderzoeksresultaten effectief naar buiten te brengen, terwijl voor directeuren ook de mogelijkheid de resultaten efficiënt te verspreiden, waardoor de kosten van (re)productie en verzending kunnen worden teruggedrongen, een rol speelde. Het profijtbeginzel (het is redelijk een vergoeding te vragen voor de levering van rapporten) sprak evenwel minder aan dan de projectleider had verwacht. De respondenten waren veelal van oordeel dat de bescheiden inkomsten nauwelijks opwogen tegen de extra administratieve belasting veroorzaakt door facturering en incasso, terwijl deze inkomsten nauwelijks of geen extra beleidsruimte creëren.

Verschillende gesprekspartners stelden tot hun spijt vast dat sommigen van hun onderzoekers hun resultaten wel in een verslag wilden vastleggen, maar nauwelijks enige neigingen aan de dag legden om deze formeel te publiceren. Remmingen ten aanzien van het publiceren werden vooral toegeschreven aan gebrek aan tijd en aan de vaak strenge beoordelingsprocedures bij wetenschappelijke tijdschriften. Algemeen werd aangenomen dat de synopsis voor deze categorie onderzoekers drempelverlagend zou werken: het schrijven van een synopsis kost in verhouding tot een traditioneel artikel weinig tijd en de geringe omvang van de synopsis staat een uitvoerig kritisch commentaar amper toe. Ook de verwerking van commentaar, zelfs het eventuele herschrijven van een synopsis kost maar een fractie van de tijd die een traditioneel artikel vraagt. Anderzijds waren sommige respondenten er beducht voor dat deze argumenten onderzoekers die tot dusver wel publiceerden, zouden kunnen doen kiezen voor de synopsis. In die gevallen werd de drempelverlagende werking van de synopsis niet als positief ervaren.

Verschillende respondenten hadden moeite met de synopsis als alternatief voor het traditionele artikel: een synopsis publiceren is beter dan niet publiceren, maar een lang artikel publiceren is het allerbeste! In het algemeen

was men van mening dat de argumenten van een onderzoeker voor uitstel of afstel van publiceren met de komst van de synopsis als alternatief waren verzwakt.

4.2. De onderzoekers

De mogelijkheden van de Rapportencentrale spraken de onderzoekers in de regel sterk aan, zij het dat sommige, met name oudere onderzoekers een uitgesproken voorkeur hadden voor het publiceren van langere artikelen. Ten aanzien van het publiceren is bij de onderzoeker een onmiskenbaar dualisme te bespeuren: als consument van informatie onderschrijft hij de wenselijkheid van compacter publiceren om de informatiestroom terug te dringen (mits details op aanvraag beschikbaar zijn), als producent geeft hij de voorkeur aan de publikatie van uitvoerige artikelen.

Sommige onderzoekers waren van mening dat hun rapporten alle instanties bereikten die op hetzelfde terrein onderzoek verrichten en dat hun rapporten daarom niet 'grijs' waren. Tegen deze opvatting bracht de projectleider de volgende argumenten in:

- deze literatuur komt vaak niet onder de ogen van onderzoekers die vanuit een andere invalshoek in (gedeelten van) het onderzoek geïnteresseerd zijn;
- toezending van een rapport aan een instelling garandeert niet dat de geïnteresseerde onderzoeker van de aanwezigheid van het rapport op de hoogte is;
- het rapport heeft op het moment van aankomst een attenderingsfunctie, maar speelt voor retrospectief literatuuronderzoek een minder belangrijke rol indien de bibliotheek van de instelling niet adequaat is ontsloten en indien informatie over het rapport niet in secundaire bronnen te vinden is.

In de regel onderschreven onderzoekers het belang van vermelding van bibliografische informatie over rapportliteratuur in secundaire bronnen.

De economische aspecten van de ontsluiting van onderzoek door de publicatie van synopsissen worden door de onderzoeker als weinig belangwekkend beschouwd.

Externe kritische beoordeling van aangeboden manuscripten werd door de meeste onderzoekers als belangrijk, door velen als noodzakelijk beschouwd. De oorspronkelijke gedachte om de beoordeling van synopsissen aan de instelling zelf over te laten is dan ook al tijdens de besprekingsronde verlaten (zie 6.2).

5. TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

5.1. Kwantitatieve ontwikkelingen

Een zekere groei van het aanbod aan de Rapportencentrale in de komende jaren is op verschillende gronden te verwachten, al is die potentiële groei op dit moment moeilijk kwantificeerbaar.

- Veel onderzoek op landbouwkundig gebied wordt in opdracht uitgevoerd. Vaak wordt volstaan met rapportage aan de opdrachtgever en wordt nagelaten langs reguliere weg te publiceren. Met name bij onderzoek in de Derde Wereld wordt het publiceren bemoeilijkt door problemen van logistieke aard. Met de aanbidding van het rapport aan de opdrachtgever beschouwt de onderzoeker zich vaak van zijn taak gekweten, terwijl de opdrachtgever (zoals FAO, DGIS en DTH) het niet tot zijn taak rekent de resultaten adequaat internationaal toegankelijk te maken. Overleg met deze institutionele opdrachtgevers moet ertoe kunnen leiden dat de resultaten beter doordringen tot het publikatiecircuit. Indien de opdrachtgever de onderzoeker toestaat het rapport op aanvraag aan specialisten toe te zenden, is verspreiding van de onderzoeksresultaten door de publikatie van een synopsis de meest gerede oplossing. Hierbij dient wel te worden bedacht dat bij deze opdrachtgevers naast een zekere desinteresse ook politieke overwegingen ertoe kunnen leiden dat de resultaten verborgen blijven (C.J. Stigter, persoonlijke mededeling, 1984).
- De lengte van het gemiddelde tijdschriftartikel is onder toenemende druk komen te staan. Het is onder de huidige economische omstandigheden niet te verwachten dat deze druk zal afnemen. Daardoor wordt een artikel alleen voor publikatie geaccepteerd indien de lengte tot een door de redactie te bepalen aantal (bijvoorbeeld 10) bladzijden beperkt blijft. Het artikel biedt dan niet meer de details die een specialist in staat zouden stellen (een deel van) het onderzoek na te doen zonder zich voor nadere informatie tot de auteur te wenden. Voor de lezer met een zijdelingse interesse in het onderwerp is het artikel evenwel nog te uitgebreid. Het is daarom te verwachten dat de synopsis, met daarnaast de garantie van een vlotte levering van het volledige verslag op aanvraag, voor de onderzoeker een steeds aantrekkelijker alternatief zal worden.
- Vooralsnog is het Netherlands Journal of Agricultural Science het enige Nederlandse synopsis-tijdschrift op het brede terrein van de landbouw en de biologie. (Een pendant elders ter wereld is overigens ook niet te vinden.) De verwachting dat het tijdschrift daarom een zekere zuigkracht zal uitoefenen op onderzoeksresultaten van instellingen buiten het ministerie van

Landbouw en Visserij (onderzoekers werkzaam in het bedrijfsleven of bij vakgroepen van andere universiteiten) lijkt dan ook alleszins gerechtvaardigd. Het ligt overigens niet in de bedoeling buiten dit ministerie een actieve acquisitie te ontplooiën.

5.2. Andere ontwikkelingen

Een veelbelovend perspectief is de (neven)publikatie van synopsissen langs elektronische weg. Deze publikatievorm bestaat al sinds geruime tijd voor een groot aantal secundaire media, die de bibliografische gegevens in digitale vorm gebruiken voor zowel een elektronisch bestand als het netwerk voor de gedrukte versie. In de loop van de laatste jaren zijn steeds meer producenten van primaire informatie (uitgevers, genootschappen) geïnteresseerd geraakt in deze mogelijkheid.

Door de hoge kosten van apparatuur (beeldschermen, eindstations) en van datatransmissie lijkt het vooralsnog economisch niet haalbaar uitvoerige publikaties met een beperkte doelgroep en een lage informatiedichtheid elektronisch te publiceren. Wel heeft de National Agricultural Library in de Verenigde Staten recentelijk besloten een lijvig handboek over varkensteelt online raadpleegbaar te maken. Ook zijn verschillende Amerikaanse chemische tijdschriften online toegankelijk. De synopsis, met zijn bescheiden omvang en hoge informatiedichtheid, lijkt bij uitstek geschikt voor elektronische publikatie (Manten, 1980).

Het ligt voor de hand het elektronische tijdschrift niet in plaats van maar naast het gedrukte tijdschrift te laten bestaan. Veel onderzoekers vinden het erg belangrijk in een tijdschrift te kunnen rondneuzen ('browsen'); een elektronisch tijdschrift leent zich hier veel minder voor. Daarentegen is het elektronische tijdschrift bij uitstek geschikt voor systematisch literatuuronderzoek: de onderzoeker kan na het vinden van een referaat meteen bekijken of de synopsis inderdaad relevant voor hem is. Voor de bestudering van de synopsis kan hij zich dan wenden tot de gedrukte versie.

Een ander voordeel van elektronische publikaties is dat het aantal 'hits' (het aantal malen dat een trefwoord wordt aangetroffen) toeneemt. Vaak zal een term niet in titel of trefwoorden voorkomen, maar wel in de tekst van de synopsis. Daardoor zal de onderzoeker niet op een bepaald artikel stuiten door raadpleging van een bibliografisch bestand, maar wel door hantering van het synopsisbestand (Szczepanski, 1983). Daar staat tegenover dat de 'ruis' zal toenemen (het aantal malen dat de onderzoeker termen tegenkomt die bij nadere bestudering niet relevant blijken te zijn).

Verschillende door Szczepanski (1983) geïnterviewde onderzoekers waren van mening dat elektronische publikaties pas echt zinvol zouden worden als de gebruikersvriendelijkheid sterk zou toenemen, waardoor de onderzoeker zelf het medium zou kunnen hanteren zonder een literatuuronderzoeker in te schakelen. Het gebruik van elektronische bestanden vereist thans nog een grote mate van geoefendheid; gebruik door de onderzoeker zelf zou veel extra kostbare datatransmissietijd vergen. Voorlopig zal daarom het gebruik van deze media voorbehouden zijn aan informatiespecialisten. Er zijn echter aanwijzingen dat in de nabije toekomst de gebruikersvriendelijkheid zal toenemen en dat de datatransmissietarieven zullen dalen.

Het voornaamste technische probleem bij elektronisch uitgeven van niet-tekstcomponenten is het ontbreken van grafische programmatuur bij standaard-computereindstations, waardoor grafieken, structuurformules en andere grafische afbeeldingen niet kunnen worden ontvangen (Szczepanski, 1983, p. 23). Dit probleem lijkt op redelijke termijn oplosbaar doordat de vereiste programmatuur in standaard-eindstations zal zijn ingebouwd.

In afwachting van ontwikkelingen op het gebied van elektronisch uitgeven zullen de teksten van de synopsissen in digitale vorm worden opgeslagen. (Dit is mogelijk doordat het netwerk langs elektronische weg tot stand komt.) 'I think it would be a very unwise publisher who does not start to build up a back file of digital material,' zegt Jack Franklin wanneer hij wordt geïnterviewd door Szczepanski (1983, p.35).

Het ligt tevens voor de hand een methode te zoeken waarbij de gebruiker na het bestuderen van een referaat en vervolgens de synopsis het rapport online bij de Rapportencentrale kan bestellen.

Om op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen op het onderhavige terrein zal de projectleider contacten met verschillende instanties in binnen- en buitenland moeten onderhouden en op de hoogte moeten blijven van de internationale literatuur.

5.3. Andere publikatiekanalen

In de overeenkomst met het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap (zie bijlage 1, artikel 6) is vastgelegd dat het Netherlands Journal of Agricultural Science in eerste instantie het publikatiekanaal voor alle synopsissen is. Maar, zo vervolgt artikel 6, 'indien het tijdschrift op grond van de aard van de synopsis òf door het Genootschap òf door een instelling wordt afgewezen als publikatiekanaal, kan Pudoc, in overleg met het Genootschap, zijn bemiddeling aanbieden bij het zoeken naar een ander

publikatiekanaal.'

Voor publikatie in het Netherlands Journal of Agricultural Science komen in aanmerking:

- proefschriften, die, voor zover ze niet uit tijdschriftartikelen bestaan en dus al gepubliceerd zijn, zonder uitzondering geschikt zijn
- doctoraalverslagen en -scripties, die geschikt zijn voor zover het niveau voldoende hoog is en er sprake is van een afgerond (stuk) onderzoek
- vakgroep- en instituutverslagen en -mededelingen, die in aanmerking komen voor zover ze geen vertrouwelijk karakter hebben en er geen sprake is van een voortgangsrapportage of werkverantwoording maar van een verslag van een afgerond (stuk) onderzoek met een zekere universele toepasbaarheid, zodat de synopsis en het rapport van belang geacht kan worden voor een zekere groep buitenlandse onderzoekers

Vertrouwelijke rapporten lenen zich in de regel geheel niet voor publikaties; soms kan er over niet-vertrouwelijke aspecten van het onderzoek wèl worden gepubliceerd. Voortgangsrapportages zijn in de regel gericht op intern gebruik en eventueel op instanties die het onderzoek direct of indirect bekostigen (opdrachtgevers of, zoals in het geval van proefstations, het bedrijfsleven).

Synopsissen opgenomen in het Netherlands Journal of Agricultural Science moeten, kortom, èn een zekere universele geldigheid hebben èn gericht zijn op een in hoofdzaak wetenschappelijk lezerspubliek. Daarnaast zijn twee categorieën te onderscheiden die, hoewel ze aan slechts één of aan geen van deze twee criteria voldoen, in aanmerking komen voor een betere ontsluiting.

5.3.1. Rapporten gericht op Nederlandse onderzoekers. Met de redactieraad van het Landbouwkundig Tijdschrift is overlegd of dit tijdschrift kan worden opengesteld voor informatie over rapporten die weliswaar een wetenschappelijk karakter dragen, maar waarvan probleemstelling en conclusies regionaal (Nederlands) georiënteerd zijn. Publikatie van synopsissen in het Engels in een internationaal verspreid tijdschrift zou in deze gevallen niet erg zinvol zijn. De aandacht moet daarom worden gericht op een Nederlands lezerspubliek. Gezien de kortere verbindingslijnen binnen Nederland is de presentatie in de vorm van een synopsis in deze gevallen niet geboden; een uitgebreid referaat lijkt meer voor de hand te liggen.

De redactieraad staat positief tegenover deze gedachte. Of de Rapportencentrale dit kanaal alleen als mogelijkheid zal aanbevelen als artikel 6 van de overeenkomst van toepassing is of in enigerlei vorm zal fungeren als intermediair tussen auteur, tijdschrift en lezer, moet nog worden gezien.

5.3.2. *Rapporten gericht op de Nederlandse praktijk.* Rapporten waarvan de inhoud niet op een wetenschappelijk lezerspubliek is gericht maar op het bedrijfsleven of op de bedrijfsvoorlichting, lenen zich niet voor ontsluiting door middel van het Netherlands Journal of Agricultural Science, en vaak evenmin door middel van het Landbouwkundig Tijdschrift. Een blad als Bedrijfsvoorlichting zou kunnen worden opengesteld voor informatie over deze categorie rapportliteratuur. Het ligt voor de hand dat de geïnteresseerde lezer het rapport rechtstreeks bij de instelling aanvraagt en niet door bemiddeling van de Rapportencentrale. De behoefte aan een publikatiekanaal voor deze categorie literatuurinformatie dient overigens nog te worden gepeild.

6. TAKEN EN WERKWIJZE VAN DE RAPPORTENCENTRALE

De werkzaamheden ten behoeve van de Rapportencentrale vallen in drie werksoorten uiteen: Projectleiding (waaronder acquisitie), redactie en administratie. De projectleiding en de redactie worden aan één Pudoc-medewerker toevertrouwd. Deze medewerker zal ook (zie 6.2) als 'managing editor' voor de synopsissen optreden. Waar in het onderstaande over 'projectleider' wordt gesproken, wordt de persoon bedoeld die dit geheel van werkzaamheden voor zijn rekening neemt.

6.1. *Projectleiding en acquisitie*

De projectleider heeft de verantwoordelijkheid over het totaal aan werkzaamheden ten behoeve van de Rapportencentrale. Zijn werkzaamheden zijn voornamelijk van contactuele, organisatorische en redactionele aard. Hij zal veel contacten moeten leggen en onderhouden, onder meer met:

- de instellingen die nog niet zijn bezocht, waaronder de institutionele opdrachtgevers genoemd onder 5.1
- de instellingen die al zijn bezocht maar, optimistische prognoses ten spijt, tot dusver geen of weinig synopsissen hebben aangeboden
- instellingen die een beroep op hem doen voor een vervolggесprek in ruimere kring, bijvoorbeeld met de wetenschappelijke staf (enkele verzoeken in die zin hebben hem al bereikt)
- instellingen en organisaties in binnen- en buitenland die actief zijn op de terreinen van synopsispublicaties, elektronisch uitgeven enz.

Met het oog op werving is het zinvol dat van tijd tot tijd wordt gepubliceerd in tijdschriften die door potentiële producenten van synopsissen

worden gelezen. Daarnaast is het zaak dat Pudoc zich mengt in de internationale discussie op de onderhavige terreinen, onder meer door de publicatie van artikelen in tijdschriften op het gebied van de informatiewetenschappen. Het publiceren van deze twee categorieën artikelen wordt tot de taak van de projectleider gerekend.

6.2. Redactie

'The processes by which research papers are selected for publication by primary journals exert considerable influence both over the career advancement of individual researchers and over the direction of cognitive growth of their disciplines' (Gordon, 1978). Tijdens besprekingen met onderzoekers en beheerders van instellingen is gebleken dat velen de kritische beoordeling van artikelen essentieel achten. Volgens de oorspronkelijke opzet zou Pudoc alleen de bureauredactie van het tijdschrift blijven verzorgen, inclusief de synopsissen. Toen de redactiecommissie van het Netherlands Journal of Agricultural Science in mei 1984 besloot ook de synopsissen aan een kritische beoordeling te onderwerpen, werd overeengekomen dat de projectleider (tevens bureauredacteur) als 'managing editor' voor de synopsissen zou gaan optreden. De beoordelingsprocedure houdt in dat elke synopsis in algemene zin wordt beoordeeld door de 'managing editor' en op wetenschappelijk-inhoudelijke gronden door zowel een lid van de redactiecommissie als een externe adviseur. (Zie bijlage 5 voor een beschrijving en een schema van de beoordelingsprocedure.)

De beslissing tot een serieuze beoordeling van synopsissen zal zonder twijfel de status van het tijdschrift, van de daarin gepubliceerde synopsissen en van de auteurs van de synopsissen positief beïnvloeden. Bovendien zal, gehoord de reacties van respondenten bij de instellingen, de bereidheid van onderzoekers tot het concipiëren van een synopsis aanzienlijk toenemen.

Volgens de Amerikaanse National Standard for Synoptics en ook volgens een aantal onderzoekers (Szczepanski, 1983; J.F.B. Rowland in een bespreking van het rapport van Milsson, 1979) moet niet alleen de synopsis maar ook de gedetailleerde tekst kritisch worden beoordeeld. Zij gaan echter uit van synopsissen op basis van artikelen, waarbij de artikelen in minivorm formeel worden gepubliceerd (zie ook 2.1.3). In het kader van de Rapportencentrale gelden de rapporten echter als ongepubliceerde literatuur (zie 2.3.1), zodat externe beoordeling van de rapporten niet aan de orde is.

De projectadministratie van de Rapportencentrale zal op korte termijn

worden geautomatiseerd. Daarbij zal tevens worden gezien of de beoordelingsprocedure en de voortgangscntrole in een geautomatiseerd bestand kunnen worden opgenomen. Volgens Martlew (1983) zou automatisering van de administratie niet alleen haalbaar maar ook hoogst nuttig zijn.

6.3. Administratie

Ten behoeve van de Rapportencentrale zijn de volgende administratieve routines te onderscheiden:

- de administratie verband houdend met de bestelling van microfiches bij een externe leverancier
- de doorzending van aanvragen voor rapporten aan instellingen
- het aanvragen van rapporten aan vakgroepen en eventueel instituten in verband met de levering op aanvraag (zie 7.1.1 en 2.3)
- de levering van rapporten aan aanvragers (in papieren vorm of als microfiche), met de daaraan inherente financiële procedures (facturering en incasso)
- de invoering van administratieve gegevens in een computerbestand.

7. FINANCIËLE EN PERSONELE CONSEQUENTIES

7.1. Financiële consequenties

7.1.1. Voor Pudoc. In de aanvangsperiode wordt het project gesubsidieerd door de Landbouwhogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek, op een 50/50-basis (zie bijlage 1). Na 1985 zullen de (re)produktiekosten van de synopsissen worden doorberekend in de abonnementstarieven (zie bijlage 2). Voor Pudoc resteren dan nog de kosten van microficheren (ca. f 11.550 bij 150 rapporten per jaar), alsmede minder gemakkelijk te kwantificeren kosten, zoals porto-, telefoon- en reiskosten en incidentele investeringen.

Pudoc zal op aanvraag, tegen vergoeding, rapporten op microfiche leveren. Hoewel de microfiche langzamerhand aan populariteit wint bij bibliotheken (McNaught, 1981, p. 153, geeft zelfs een voorkeur van 3:1 aan bij deze instellingen voor microfiches tegenover miniprint), geven individuele onderzoekers de voorkeur aan miniprint (een voorkeur van 4:1 volgens McNaught; zie ook Williams, 1978, p. 35; Rowland, 1981, p. 75). Het gebruik van microfiches vraagt bovendien om een aangepaste pagina-indeling omdat 'bladeren' in een microfiche (van tabel of figuur naar de betreffende tekst of van de tekst naar de literatuurlijst teruggrijpen) op bezwaren

stuit. (Williams, 1978, p. 38). Het feit dat een groot deel van de rapporten in de Nederlandse taal gesteld is zal uiteraard eveneens een beperkende factor zijn. Al met al kan niet worden aangenomen dat op grote schaal microfiches zullen worden besteld. De inkomsten uit de levering van microfiches kunnen dan ook worden verwaarloosd.

Rapporten in papieren vorm zal Pudoc alleen leveren op verzoek van de instellingen (zie 2.3). De netto-inkomsten uit deze transacties zullen aan Pudoc toevallen maar kunnen - door de geringe aantallen en de marginale netto-'winst' - eveneens worden verwaarloosd.

Samenvattend: de lasten in verband met de Rapportencentrale zullen voor Pudoc na 1985 ca. f 11.500 bedragen plus incidentele investeringen en overhead, de baten spelen geen rol van betekenis.

7.1.2. *Voor de instellingen.* Wat de instellingen betreft vallen twee kostenvergelijkingen te maken.

- Synopsis plus rapport in plaats van een traditioneel artikel. De instellingen zullen zich in een aantal gevallen paginabelasting besparen. Toezending van rapporten op aanvraag kan kostendekkend geschieden door de kosten van (re)productie, verzending en administratie in rekening te brengen. De investering bestaat uit de kosten verbonden aan de levering van twee exemplaren van het rapport aan de Rapportencentrale en een aantal exemplaren aan relaties. Netto levert het alternatief van de Rapportencentrale de instellingen geen financieel voordeel op.

- Synopsis plus rapport in plaats van alleen een rapport. Door de publikatie van een synopsis en de ontsluiting daarvan in secundaire bronnen vervalt de noodzaak de rapporten op grote schaal ongevraagd en gratis te verspreiden. Door de verzendlijst voor gratis toezending van rapporten drastisch te beperken en voor aangevraagde rapporten een kostendekkende vergoeding te vragen kunnen instellingen aanzienlijke bedragen besparen. Het niveau van de besparing hangt uiteraard af van de mate waarin de verzendlijst wordt gereduceerd. Een rekenvoorbeeld: als het aantal gratis te verzenden exemplaren met 50 wordt teruggebracht is de besparing voor alle instelling samen bij gemiddelde kosten van (re)productie van f 5,00 per exemplaar en kosten van verzending van eveneens f 5,00 per exemplaar f 75 000 per jaar bij een aanbod van 150 rapporten per jaar.

Door de onderzoekswereld wordt, zoals ook de Adviescommissie (SAWI, 1981) al vaststelde, veel tijd bespaard door synopsissen te publiceren: door de auteur omdat hij voor het schrijven, het na commentaar aanpassen en het eventuele herschrijven aanzienlijk minder tijd nodig heeft dan voor een tra-

ditioneel artikel, door de lezer doordat hij de inhoud van een synopsis in verhouding snel tot zich kan nemen, ook al zal hij in enkele gevallen als vervolg op de synopsis ook het rapport bestuderen. In hoeverre deze tijdsbesparing door hoog gekwalificeerde medewerkers als relevant wordt beschouwd, ook in financiële zin, is een kwestie van beleidsmatige interpretatie en appreciatie.

7.1.3. *Voor anderen.* De synopsis zal de consument ca. 80 % minder kosten dan een traditioneel artikel (Oppenheim & Price, 1978/79, p. 308). Hoeveel de consument in de praktijk zal besparen, zal afhangen van het aantal gevallen waarin hij het rapport aanvraagt. Voor 150 synopsissen per jaar zal de abonnee ca. f 60 extra betalen. (Thans betaalt hij f 90 voor 30 traditionele artikelen, op termijn f 150 voor 30 traditionele artikelen plus 150 synopsissen.) De verandering van karakter van het Netherlands Journal of Agricultural Science draagt potentieel een uitbreiding van het abonnementenbestand in zich. De stijging van de abonnementsprijs zou daardoor enigermate beperkt kunnen worden.

Voor het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap, de uitgever van het tijdschrift, kan de operatie budgettair neutraal verlopen doordat de extra kosten van (re)productie en verzending in de abonnementsstarieven worden doorberekend.

7.2. *Personele consequenties voor Pudoc*

De werkzaamheden ten behoeve van de Rapportencentrale vallen, zoals in hoofdstuk 6 is aangegeven, in drie werksoorten uiteen. Hieronder worden de personele consequenties aangegeven, uitgesplitst per werksoort en uitgedrukt in uren per week.

<u>Projectleiding en acquisitie</u> (organisatie en coördinatie, contacten, onderzoek, publiceren) (zie 6.1)	16 uur
<u>Redactie</u> (50 % bureauredactie, 50 % taak van 'managing editor') (zie 6.2 en bijlage 5)	28 uur
<u>Administratie</u> (zie 6.3)	6 uur

Zoals in de inleiding tot hoofdstuk 6 is vermeld zullen de werkzaamheden op die op het administratieve vlak na door één medewerker worden uitgevoerd. Met deze werkzaamheden is blijkens bovenstaande schatting ruim één formatieplaats gemoeid (16 + 28 = 44 uur). In het begin zal iets minder tijd nodig zijn voor redactie doordat het niveau van 150 synopsissen per jaar

nog niet is bereikt. Daar staat tegenover dat de introductie van procedures (zoals de beoordelingsprocedure) extra tijd zal vragen en dat de uren geschat voor projectleiding en acquisitie in de beginperiode ontoereikend zullen zijn.

In de aanloopfase is reeds gebleken dat de introductie van de synopsis tevens inhoudt dat er meer beroep op Pudoc zal worden gedaan voor de controle van teksten op het gebruik van het Engels. Deze extra belasting, die nog moeilijk te kwantificeren is (ca. 3 uur per week lijkt voorlopig een reële schatting) is in bovenstaande opsomming niet opgenomen.

8. CONCLUSIES

1. De Rapportencentrale biedt goede mogelijkheden om de resultaten van onderzoek vastgelegd in 'grijze' verslagen en rapporten beter onder de aandacht van een internationaal lezerspubliek te brengen.
2. De Rapportencentrale kan een bijdrage leveren tot een verbetering van de effectiviteit en efficiëntie van het wetenschappelijk communiceren door de scheiding van de functies van verspreiding en opslag van primaire informatie.
3. De Rapportencentrale stelt de instellingen van landbouwkundig onderzoek en vergelijkbare instellingen in staat aanzienlijk te besparen op de kosten van verspreiding van onderzoeksresultaten zonder dat de toegankelijkheid en verkrijgbaarheid nadelig worden beïnvloed.
4. De Rapportencentrale garandeert de verkrijgbaarheid van onderzoeksresultaten door deze vast te leggen in de vorm van microfiches.
5. Publikatie van onderzoeksresultaten in de vorm van een synopsis bespaart de consument van primaire informatie en andere bij het publikatieproces betrokkenen veel tijd.
6. Publikatie van onderzoeksresultaten in de vorm van synopsissen heeft geen prestigeverlagend effect.
7. De synopsis leent zich door zijn compacte vorm en hoge informatiedichtheid bij uitstek voor elektronisch publiceren.

9. AANBEVELING

Gedurende de aanlooperperiode hebben de Landbouwhogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek de Rapportencentrale gezamenlijk ondersteund door voorzieningen van personele en financiële aard. Op grond van een inventarisatie (zie bijlage 4) kan worden vastgesteld dat beide instanties in gelijke mate voordeel kunnen hebben van de activiteiten van de Rapportencentrale. Het verdient daarom aanbeveling dat de Rapportencentrale structureel wordt

ingepast in de taken van Pudoc en dat de Landbouwhogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek de personele voorziening ten behoeve van de Rapportencentrale voor gezamenlijke rekening structureel garanderen.

10. LITERATUUR

- Anoniem, 1976. Which way now for journals? *Nature* 262(26 augustus)731.
- Bibliotheekraad, 1984. Wettelijk depot en grijze literatuur. Advies uitgebracht aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen op 26 juni 1984. Publikaties Bibliotheekraad nr. 24. Bibliotheekraad, Den Haag.
- Gibb, J. Michel & Marcel Maurice, 1982. The System for Information on Grey Literature in Europe (SIGLE). *Aslib Proceedings* 34(11/12)493-497.
- Gordon, Michael, 1978. A study on the evaluation of research papers by primary journals in the UK. Primary Communications Research Centre, University of Leicester, Leicester.
- Grünewald, H., 1978. De toekomst van het wetenschappelijke tijdschrift. *Universiteit en Hogeschool* 24(6)340-353.
- Jacks, G.V., 1961. The summary. *Soils and Fertilizers* 24(6)409-410.
- Manten, A.A., 1976. Experiment in synopsis publishing. *Landscape Planning* 3:147-150.
- Manten, A.A., 1980. Possible future relevance of publishing primary scholarly information in the form of synopses. *Journal of Information Science* 1:293-296.
- Martlew, Roger, 1983. Computer-assisted administration of a refereeing system. In: Michael Gordon, *Running a refereeing system*, pp. 45-53. Primary Communications Research Centre, University of Leicester, Leicester.
- McNaught, Alan D., 1981. The development of a synopsis/microform journal in chemistry. *Journal of Research Communication Studies* 3:145-155.
- Milsson, R.J., 1981. An experiment in synopsis publishing in the field of mechanical engineering. *British Library Research & Development Report* 5498. British Library, Research and Development Department, London.
- Oppenheim, Charles & Susan Price, 1978/79. Pricing, delay times and prestige of synoptic journals. *Journal of Research Communication Studies* 1:305-313.
- Rowland, J.F.B., 1981. Synopsis journals as seen by their authors. *Journal of Documentation* 37(2)69-76.
- SAWI, 1981. Een rapportencentrale voor landbouwkundige rapportliteratuur: doelstellingen, mogelijkheden en aanbevelingen. Adviescommissie Publicatiebeleid, Begeleidingscommissie SAWI.
- Szczepanski, Adam J., 1983. Synoptic publishing and on-line full text. (Concept-rapport.) Primary Communications Research Centre, University of Leicester, Leicester.
- Williams, I.A., 1978. New methods in publishing: The launching of *Journal of Chemical Research*. In: *STM Symposium on Trends in Scientific Publishing* (Frankfurt, 1977)32-44. International Group of Scientific, Technical and Medical Publishers, Keizersgracht 462, Amsterdam.

uw kenmerk
uw brief van
ons kenmerk 82/3886-1
datum 1982-11-08
bijlage(n)

De heer Drs. G.G. van Wijk
Secretaris SAWI
Postbus 9100
6700 HA WAGENINGEN

onderwerp rapportencentrale

Naar aanleiding van de toezending uwerzijds van het rapport "Een rapportencentrale voor landbouwkundige rapportliteratuur" uitgebracht door de adviescommissie publikatiebeleid SAWI, berichten wij u als volgt.

1. Wij hebben met belangstelling en grotendeels met instemming kennis genomen van de inhoud van het rapport, in het bijzonder van de synopsis, de conclusies en aanbevelingen. Reeds in een eerder stadium hadden wij onze interesse voor dit onderdeel van het publikatiebeleid kenbaar gemaakt.
2. Wij onderschrijven dat een rapportencentrale, als door u voorgesteld, kan bijdragen tot een betere toegankelijkheid van literatuur en tevens besparend kan werken (uw conclusie 1).
3. Doelmatige opzet van de rapportencentrale moet het mogelijk maken ondanks allerlei onvermijdelijke bezuinigingen de publikatie van rapportliteratuur te realiseren. (uw conclusie 4).
4. Bij DLO heeft het beleid ten aanzien van informatiezaken een zodanige prioriteit dat op dit onderdeel geen sterke beperkingen zullen worden opgelegd om in de meerjarenvisie met name aangeduide prioriteiten te realiseren. Voor de verwerkelijking van de zogenaamde 20% operatie van Pudoc zullen interne vernieuwingen ook intern tot een oplossing moeten worden gebracht.

Binnen de Landbouwhogeschool worden nieuwe ontwikkelingen van beleid getoetst aan het ontwikkelingsplan, in dit voorjaar verschenen voor de komende vier jaren. Dit ontwikkelingsplan hanteert als uitgangspunt de nullijn.

Daarom kunnen wij niet zonder meer een uitbreiding van de formatie of van de financiële ruimte in overweging nemen, zonder dat daar een concreet voorstel tot inkrimping elders mee gepaard gaat. Dit betekent dat wij uw aanbeveling 9 niet zonder meer kunnen overnemen.

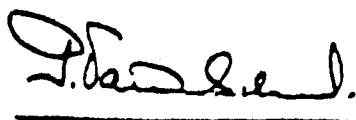
5. Onder de huidige omstandigheden zijn wij bereid gezamenlijk (DLO en LH) een aflopende bijdrage te verlenen voor het opstarten van deze nieuwe activiteit;
- a) in de financiële sfeer een bijdrage van f. 40.000,-- voor 1983, van f. 25.000,-- voor 1984 en tenslotte van f. 15.000,-- voor 1985 (voor een vergelijking wordt verwezen naar tabel 1 uit de synopsis en naar bladzijde 17 van het rapport);
 - b) in de personele sfeer geen permanente formatie-uitbreiding maar wel een voorziening op tijdelijke basis.
6. Aangezien deze activiteit overwegend op het terrein van Pudoc ligt, stellen wij het op prijs wanneer Pudoc de voorstellen op basis van bovenstaande uitwerkt en vervolgens met directeur DLO overlegt. Het komt ons voor dat verdere besprekingen rechtstreeks met Pudoc zouden moeten worden aangegaan. Een afschrift van dit schrijven zenden wij dan ook aan de Directie van Pudoc.

Namens de Directie
Landbouwkundig Onderzoek,

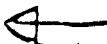

Dr. Ir. D. de Zeeuw
Algemeen Directeur

Namens het College van Bestuur,

Ir. P. van der Schans
Voorzitter

c.c.: - Pudoc
- Dr. Ir. D. de Zeeuw/G. Slettenhaar
- Drs. A.M.K. van Beek
- CvB tk
- FEZ
- PZ
- Dr. Ir. P.K. Schenk
- Archief

Overeenkomst tussen de Stichting Centrum voor Landbouwpublikaties en Landbouwdocumentatie en het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap, beide gevestigd te Wageningen, betreffende de publikatie van synopsissen

1. De Nederlandse Landbouwkundige Rapportencentrale, hierna te noemen de rapportencentrale, is een activiteit van het Centrum voor Landbouwpublikaties en Landbouwdocumentatie, hierna te noemen Pudoc, met als doel de ontsluiting van niet op professionele wijze (door een uitgeverij, al dan niet via de boekhandel) verspreide rapportliteratuur op het terrein van de landbouwwetenschap en de biologie in de ruimste zin van het woord door publikatie van synopsissen en verschaffing van rapporten op aanvraag.
2. De algehele verantwoordelijkheid voor de rapportencentrale berust bij Pudoc. Pudoc verzorgt de projectleiding, promotie en acquisitie, de bureauredactie van synopsissen, de verfilming en bewaring van rapportliteratuur en de documentverschaffing op aanvraag.
3. Ten behoeve van de rapportencentrale verzorgt het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap, hierna te noemen het Genootschap, met inachtneming van het in artikel 6 en artikel 15 gestelde, de publikatie van synopsissen in het Netherlands Journal of Agricultural Science, hierna te noemen het tijdschrift.
4. Voor opname in de rapportencentrale wordt alle landbouwkundige en biologische rapportliteratuur geaccepteerd die met toestemming van de hoogleraar (in het geval van de Landbouwhogeschool en andere universitaire instellingen) of de directeur (in het geval van instellingen voor landbouwkundig onderzoek en andere instanties) wordt aangeboden en die vergezeld gaat van een synopsis die voldoet aan de in artikel 5 gestelde eisen. Noch Pudoc noch het Genootschap selecteert de aangeboden rapportliteratuur op inhoudelijke kwaliteit of onderwerp. De hoogleraar c.q. directeur is ervoor verantwoordelijk dat de synopsissen in voldoende mate de inhoud van (een gedeelte van) de aangeboden rapporten weergeven.
5. Elke synopsis moet voldoen aan de eisen gesteld in een door Pudoc in overleg met het Genootschap opgestelde auteursinstructie en aan de eisen die aan andere artikelen in het tijdschrift worden gesteld. Indien een synopsis niet aan de gestelde eisen voldoet en derhalve niet in het tijdschrift of in een in artikel 6 bedoeld tijdschrift wordt gepubliceerd, wordt het betreffende rapport niet opgenomen in de rapportencentrale.
6. Het tijdschrift staat in beginsel open voor alle synopsissen op het terrein van de landbouwwetenschap en de biologie in de ruimste zin van het woord en geldt dan ook in eerste instantie als het publikatiekanaal voor alle synopsissen. Indien het tijdschrift op grond van de aard van de synopsis of door het Genootschap of door een instelling als publikatiekanaal wordt afgewezen, kan Pudoc, in overleg met het Genootschap, zijn bemiddeling aanbieden bij het zoeken van een ander publikatiekanaal. Een rapport kan derhalve in de rapportencentrale worden opgenomen indien de publikatie door bemiddeling van Pudoc verschijnt in een ander tijdschrift dan het Netherlands Journal of Agricultural Science.
7. Pudoc biedt de bureauredactioneel bewerkte synopsissen aan het Genootschap aan in de Engelse taal met een maximale omvang van twee bladzijden in druk, inclusief tabellen en figuren.
8. Publikatie van de synopsissen in het tijdschrift geschiedt onder verantwoordelijkheid van het Genootschap. De beslissing inzake acceptatie van synopsissen berust bij het Genootschap. Het Genootschap beslist niet dan na overleg met Pudoc.

9. Het jaarlijkse aantal pagina's met gedrukte synopsissen dient in beginsel het aantal pagina's met gedrukte andere artikelen in hetzelfde jaar in het tijdschrift niet te overtreffen.

10. Pudoc vergoedt het Genootschap de extra reproductie- en verzendkosten veroorzaakt door de opname van synopsissen in de jaargangen 1984 en 1985 van het tijdschrift. Na 1985 zal Pudoc niet meer bijdragen in de exploitatie van het tijdschrift. Het Genootschap zal met ingang van 1986 de abonnementsprijs zo aanpassen dat een kostendekkende exploitatie van het tijdschrift zonder een bijdrage van Pudoc mogelijk is. Het Genootschap zal, indien gewenst, de verschijningsfrequentie van het tijdschrift aanpassen.

11. De eerste synopsissen worden gepubliceerd in het eerste nummer van de 32e jaargang (1984) van het tijdschrift.

12. Pudoc en het Genootschap zullen actief streven naar een vergroting van het aantal abonnementen op het tijdschrift.

13. Uitgangspunt voor de rapportencentrale is het eerste rapport van de Adviescommissie Publikatiebeleid van de Begeleidingscommissie SAWI, 'Een rapportencentrale voor landbouwkundige rapportliteratuur: doelstellingen, mogelijkheden en aanbevelingen', Wageningen, oktober 1981.

14. Wijzigingen in deze overeenkomst zijn te allen tijde mogelijk maar behoeven overeenstemming tussen partijen. Wijzigingen worden schriftelijk vastgelegd.

15. Deze overeenkomst kan vóór 1988 uitsluitend ontbonden indien partijen zulks overeenkomen. Na 1987 kan deze overeenkomst eenzijdig worden opgezegd, en wel met ingang van een nieuwe jaargang van het tijdschrift en met de opzegtermijn van een jaar.

Wageningen, 11 mei 1984

Voor het Genootschap

Prof. ir. H. Kuipers, voorzitter

Voor Pudoc

drs. J.M. Schippers, directeur
voor deze

dr. ir. B.C. Molster, adjunct-directeur

uw kenmerk

uw brief van

ons kenmerk 84/406-42JT

datum 84.06.07

bijlage(n)

Aan de Besturen van de vakgroepen
van de Landbouwhogeschool

onderwerp publicatiebeleid.

Bij de jaarlijkse projectinventarisatie wordt de vakgroepen o.a. gevraagd de in het te inventariseren kalenderjaar verschenen publicaties op te geven.

Deze publicaties dienen ook gerubriceerd te worden onder een aantal categorieën, t.w.:

- a. dissertaties
- b. overige wetenschappelijke publicaties
- c. overige vakpublicaties
- d. voordrachten etc.
- e. octrooien.

Uit de door de vakgroepen aangeleverde gegevens blijkt dat m.n. in categorie b, overige wetenschappelijke publicaties, nogal eens publicaties worden ondergebracht die daar, gelet op de omschrijving van die categorie niet in thuis horen.

Ook de minister van Landbouw en Visserij wijst hierop in zijn reactie op het wetenschappelijk verslag van de LH over 1982. Immers in dit wetenschappelijk verslag werden van iedere vakgroep de onder categorie b (overige wetenschappelijke publicaties) opgegeven publicaties vermeld.

Daarom heeft het secretariaat van de VCW, bij het opstellen van de lijst van overige wetenschappelijke publicaties t.b.v. het wetenschappelijk verslag 1983, zich strikt gehouden aan de nu voor deze categorie geldende definitie:

"Onder overige wetenschappelijke publicaties worden verstaan publicaties die direct gericht zijn op het forum van vakgenoten. Hiertoe kunnen in ieder geval worden gerekend bijdragen aan de vakliteratuur in de vorm van een boek of een artikel in een (inter)nationaal erkend wetenschappelijk tijdschrift. Verder kunnen hiertoe worden gerekend externe rapporten d.w.z. rapporten uitgebracht aan een derde over een in opdracht van en/of in samenwerking dan wel in overleg met deze derde uitgevoerd onderzoek (met name contract onderzoek) en congrespapers, mits deze zijn gepubliceerd in proceedings of soortgelijke publicatievormen."

Een en ander heeft ertoe geleid dat in deze categorie niet meer zijn opgenomen:

- interne rapporten en uitgaven in het kader van zgn. vakgroepsreeksen
- publicaties verschenen in vakbladen d.w.z. in periodieken of mededelingenbladen van verenigingen, commissies etc.

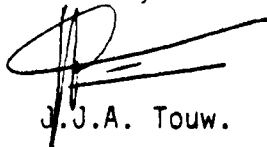
- publicaties die meer algemeen beschouwend van aard zijn en geen betrekking hebben op originele resultaten van origineel onderzoek.

Gelet op het grote aantal 'publicaties' dat jaarlijks verschijnt als vakgroeprapport of als 'mededeling van een vakgroep', merk ik nog het volgend op.

./.. Als bijlage bij deze brief treft u een brochure aan van het Pudoc over de Nederlandse Landbouwkundige Rapportencentrale. Hierin worden de mogelijkheden aangegeven om van o.a. vakgroeprapporten en dissertaties een 'citeerbare' publicatie te maken in de vorm van een synopsis in het Netherlands Journal of Agricultural Science. Naast het grote voordeel van de ontsluiting van zgn. grijze literatuur, kan goed gebruik van de synopsis tevens financiële voordelen voor de LH hebben. Immers, de aan de synopsis ten grondslag liggende rapporten behoeven geen externe verspreiding meer, aangezien deze via het tijdschrift is gegarandeerd.

De VCW beveelt u ten zeerste aan, indien dit voor uw vakgroep van toepassing zou zijn, gebruik te maken van de in de Pudoc-brochure vermelde mogelijkheden t.a.v. de synopsis. De commissie zal vanzelfsprekend een synopsis in het Netherlands Journal of Agricultural Science beschouwen als een publicatie in de categorie 'overige wetenschappelijke publicaties'

De Ambtelijk Secretaris van
de VCW,

J.J.A. Touw.

cc. Faculteitsbestuur
FEZ (hr. van Heijst)

bijlage 4

BIJLAGE 4. Respons naar aanleiding van de schriftelijk toegezonden informatie over de NLRC, gevolgd door een bezoek. De niet in deze lijst opgenomen instellingen zijn (nog) niet bezocht of hebben te kennen gegeven geen belangstelling te hebben. De globale rubricering is ontleend aan de 'Indeling in vakgebieden ten behoeve van de landbouwwetenschappelijke informatieverzorging', die binnen het Jan-Kopshuis wordt gehanteerd. De aantallen betreffen het jaarlijkse aanbod volgens de respondenten.

<u>Landbouwhogeschool</u>	<u>n</u>	<u>Andere instellingen</u>	<u>n</u>
<u>Land, bodem en water</u>			
Bodemkunde en bemestingsleer	3-5	ICW	5-10
Bodemkunde en geologie	5-10	ILRI	1-2
Weg- en waterbouwkunde en irrigatie	2-3	Stiboka	2-5
Cultuurtechniek	5-7	IB Haren	3
Hydraulica en afvoerhydrologie	5		
Landmeetkunde	1		
Grondbewerking	1-2		
Rubriekstotaal	22-33		11-20
<u>Bos, natuur en landschap</u>			
Tuin- en landschapsarchitectuur	1-2	Dorschkamp	1
Planologie	1	RIN Arnhem/Leersum	2-5
Natuurbeheer	2-5	Instituut voor Oecologisch Onderz.	10
Vegetatiekunde etc.	?		
Biologisch Station Wijster	1-2		
Boshuishoudkunde	5		
Bosteelt	10-20		
Bosbouwtechniek	2-3		
Rubriekstotaal	22-38		13-16
<u>Plantenteelt</u>			
Landbouwplantenteelt en graslandkde	10	CABO	?
Tuinbouwplantenteelt	5	PAGV Lelystad/Alkmaar	5-10
Tropische plantenteelt	?	Bloembollen Lisse	1-2
Theoretische teeltkunde	5-10	Bloemisterij Aalsmeer	1-2
		Boomkwekerij Boskoop	?
		Fruittenteelt Wilhelminadorp	1
		Tuinbouw onder Glas Naaldwijk	1
		ITAL	1
Rubriekstotaal	20-25		10-17
<u>Plantenveredeling, plantenfysiologie en botanie, planteziekten en gewasbescherming</u>			
Plantenveredeling	?	IVT	?
Taxonomie cultuurgewassen	?	RIVRO	1
Plantencytologie en -morfologie	1-3	IPO	5
		IOB	2
		PD	2-3
Rubriekstotaal	1-3		10-11
<u>Zoötechniek en diergeneeskunde</u>			
Veeteelt, veefokkerij, veehouderij	10-12	IVO Zeist	10
Experimentele diermorfologie etc.	2-3	PR Lelystad	8-10
Fysiologie der dieren	1-2	IVVO Lelystad	5-10
		IPS 'Spelderholt' Beekbergen	10-15
		Directie Visserijen Den Haag	1-2
Rubriekstotaal	13-17		34-47
<u>Chemie, levensmiddelentechnologie, voeding, biotechnologie en milieuhygiëne</u>			
Levensmiddelenchemie	2-4	IBVL	2-3
Humane voeding	1	RIKILT	?
Toxicologie	1	CIVO Zeist	10
Waterzuivering	1	IGMB-TNO	1-2
Luchthygiëne en -verontreiniging	1		

- bijlage 4 (vervolg) -

Chemie enz. (vervolg)

Moleculaire biologie	1	
Organische chemie	1-2	
Fysische en kolloïdchemie	2-3	
Moleculaire fysica	1-3	
Microbiologie	5-8	
Rubriekstotaal	16-25	13-15

Mens- en maatschappijwetenschappen

Algemene agrarische economie	2-3
Agrarische sociologie niet-westers	10
Sociologie westerse gebieden	2-3
Agrarische bedrijfseconomie	1-2
Algemene en regionale landbouwkde.	2-3
Industriële bedrijfskunde	1-2
Marktkunde en marktonderzoek	2
Rubriekstotaal	20-25

Landbouwtechniek en instrumentatie

Natuur- en weerkunde	10	IMAG	5
Landbouwtechniek	1-3	TFDL	1-2
Rubriekstotaal	11-13		6-7

Diversen

		NRLO	1-2
		LEI Den Haag	1-3
		KIT Amsterdam	10-15
		IWIS-TNO Wageningen	1-2
		Rijksdienst IJsselmeerpolders	15-25
		ITC Enschede	5-10
Rubriekstotaal	-		33-57

Recapitulatie

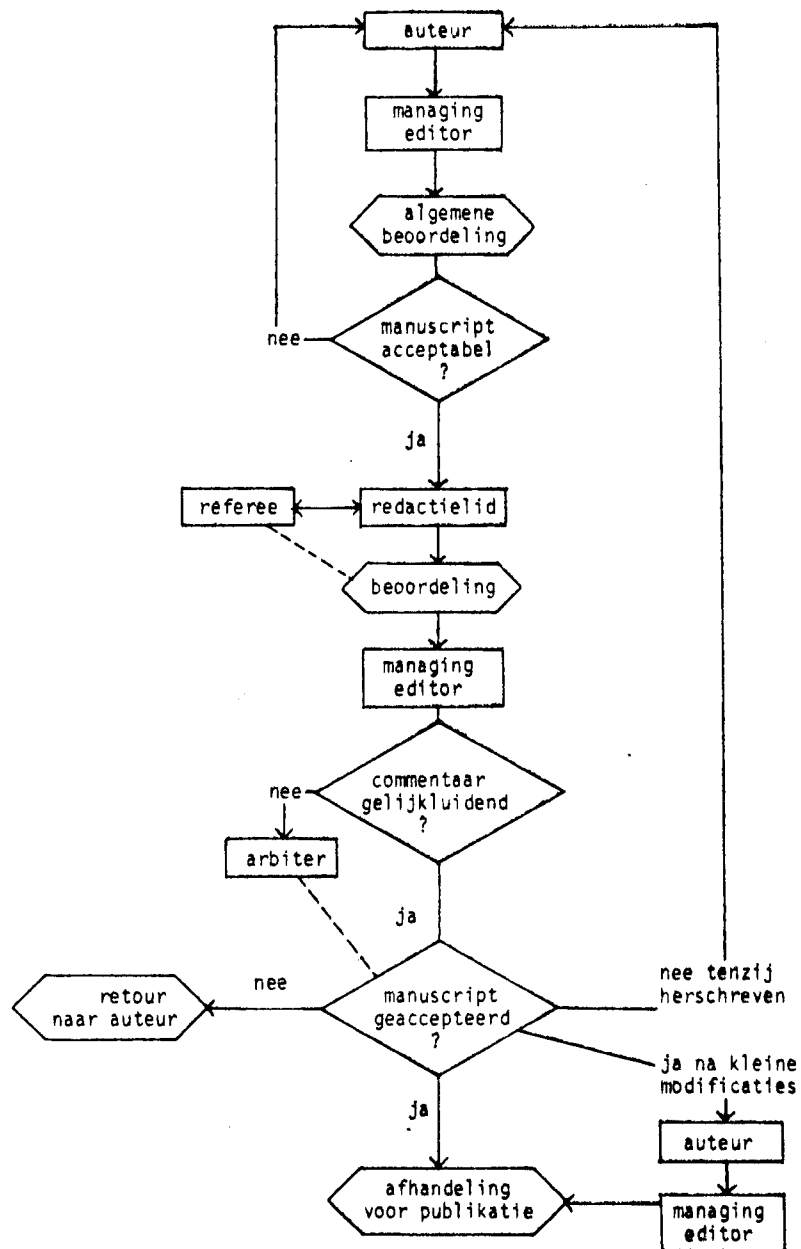
	<u>LH</u>	<u>Niet-LH</u>	<u>Totaal</u>
Land, bodem en water	22-33	11-20	33-53
Bos, natuur en landschap	22-38	13-16	35-54
Plantenteelt	20-25	10-17	30-42
Plantenveredeling etc.	1- 3	10-11	11-14
Zoötechniek en diergeneeskunde	13-17	34-47	47-64
Chemie etc.	16-25	13-15	29-40
Mens- en maatschappijwetenschappen	20-25	-	20-25
Landbouwtechniek en instrumentatie	11-13	6- 7	17-20
Diversen	-	33-57	33-57
Totaal	125-179	130-190	255-369

Bijlage 5. Beoordelingsprocedure voor het Netherlands Journal of Agricultural Science

In het methodische proces van beoordeling van synopsis voor het Netherlands Journal of Agricultural Science zijn de volgende stappen te onderscheiden (in beeld gebracht in figuur 1).

1. De 'managing editor' ontvangt het manuscript en onderwerpt het aan een eerste, algemene beoordeling
 - als hij bezwaren van algemene aard heeft, stuurt hij het manuscript met commentaar retour naar de auteur
 - als hij geen bezwaren heeft, gaat de procedure verder met 2
2. De 'managing editor' stuurt het manuscript in duplo naar een redactielid.
3. Het redactielid stuurt één exemplaar van het manuscript naar een door hem te selecteren 'referee' en beoordeelt zelf het manuscript. Als beide beoordelingen afgerond zijn, stuurt hij deze naar de 'managing editor'.
4. De 'managing editor' ontvangt het commentaar van redactielid en 'referee'
 - als het oordeel van beiden niet gelijkkluidend is (één adviseert het manuscript af te wijzen, de ander het te accepteren), schakelt hij in overleg met het redactielid een derde beoordelaar in (de arbiter). De beslissing na ontvangst van dat advies wordt in overleg met het redactielid genomen
 - als het oordeel van redactielid en 'referee' gelijkkluidend is, conformeert de 'managing editor' zich aan dit oordeel, hetgeen leidt tot
 - . acceptatie van het manuscript zonder commentaar, zodat het manuscript kan worden afgehandeld voor publikatie
 - . acceptatie na kleine wijzigingen; deze wijzigingsvoorstellen worden aan de auteur doorgegeven, waarna de 'managing editor' het manuscript kan afhandelen
 - . afwijzing tenzij het manuscript geheel wordt herzien conform het commentaar van de adviseurs; indien het manuscript daarna wordt herschreven en opnieuw ingediend, maakt het weer de gehele procedure door, zij het dat het redactielid geen 'referee' mee behoeft in te schakelen
 - . afwijzing zonder meer; het manuscript en de rapporten gaan retour naar de auteur.

De beoordeling geschiedt anoniem tenzij 'referee' of redactielid nadrukkelijk te kennen geeft er voorkeur voor te hebben dat zijn identiteit aan de auteur bekend is. De namen van de 'referees' zullen wel bekend zijn aan de 'managing editor' zodat een centrale 'pool' van 'referees' tot stand komt, waaruit ook kan worden geput wanneer het redactielid als zodanig is afgetreden.

Figuur 1. Stroomschema voor de beoordeling van manuscripten voor het Netherlands Journal of Agricultural Science.